AJ-1429

M.A. (Previous) Term End Examination, 2021-22

SANSKRIT (Paper-II)

(व्याकरण, भाषाविज्ञान, पालि तथा प्राकृत)

Time : 3 hours] **[Maximum Marks : 100**

नोट- सर्वे प्रश्नाः समाधेयाः।

इकाई-I

1. (क) अधोलिखितेषु कोऽपि द्वौ सूत्रौ सोदाहरणं स्पष्टी करणीयम् :- **10**

रुच्यार्थानां प्रीयमाणः

कृत्यां कर्तरि वा षष्ठी वा स्यात्

उपान्वध्याङ्वशः ।

निमित्तात्कर्मयोगे

कर्तृ कर्मणोः कृति

(ख) अधोलिखितेषु द्वौ प्रयोगौ सूत्रनिर्देशपूर्वकं साधु साधनीयाः - **10**

चौरात् विभेति

मोक्षे इच्छा अस्ति

आजनं भुञ्जानो विषम् भुङ्क्ते ।

पितृभ्यः स्वधा

2. भाषायाः स्वरूपं सविस्तृतं विवेचनीयम् । **20**

अथवा

भाषा बोली च एका एव अथवा भिन्ना सविस्तृतं स्पष्टी- करणीयम् ।

अथवा

भाषायां ध्वन्याः उपयोगितां सिद्धि कुर्वन ध्वन्याः वर्गीकरणं करणीयम् ।

3. (क) वैदिक तथा च लौकिक संस्कृतस्य तुलनात्मक विवेचना कार्या । **10**

अथवा

भाषायाः आकृतिमूलकं वर्गीकरणं कर्तव्यम् ।

(ख) निम्नाङ्कितेषु केश्रुचित द्वयोरुपरि संक्षिप्त टिप्पणी लेख्या :- **10**

बोली, लिपि, अर्थादेश, विभाषा

4. (क) केषुचित् द्वौ श्लोकयोः व्याख्या सप्रसङ्ग कार्या :- **15**

धन वा सुत वा राजा नदी बेज्जो तथा इमे

पञ्च यत्थ च विज्जन्ति न तत्थ दिवसं वसे ।

असेवना च बालानं पण्डितानं च सेवना ।

पूजा च पूजनीयानं एवं मंङ्गलमुत्तम ।।
अभोऽपि नेत्ता नयना अन्धा उपहता मम ।
एकं मे नयनं देहि त्वं पि एकेन यापय ।।
पक्खीनं बलमा काशे मच्छानामुदके बलम् ।
दुब्बलस्य बलं राजा कुमारानं रुदम् बलम् ।।

(ख) कमपि एक श्लोकस्य रुपान्तरं स्वस्कृत भाषायां क्रीयताम् :- **5**

बहुदेवा मनुस्सा च मंग लानि अचिन्तयुं ।
आकङ्खमाना सोत्थानं, ब्रूहि मंङ्गलमुत्तमं ।।
मधुवा मञ्जति बालो याव पापं च पच्चति ।
यदा च पच्चति पापं बालो दुःखं निगच्छति ।।

5. (क) अधोलिखितेषु कोऽपि द्वौ श्लोकौ ससंदर्भ व्याख्यायताम् :- **15**

अविवेय सङ्किणोच्चेय विग्गुणा परगुणे पसंसन्ति ।
लब्धगुणा उण पहुणो बाढं वा मा परगुणेसु ।।
तुङ्गावलोयणे होइ बिह्मओणीय दंसणे सङ्का ।
जइ पेच्छन्ताणं गिरिजहाय अवडंणियन्ताण ।।
ता सव्वत्थ वि कित्ती ता सव्वत्थ वि हवेइवीसासो ।
ता सव्वं पियभासइ ता सुद्धं भाषासं कुणइ ।।
वदसमिदिपा लणाए दंडच्चारण इंदियजारण ।
परिणममाणस्स पुणौ संजमधम्मो हवेणियमा ।।

(ख) अधोलिखितेभ्यः एकस्य श्लोकस्य रूपान्तरं संस्कृत भाषायां करणीयम् :- **5**

जा विउला जाओ चिरंजा परिहोउज्ज लाओ लच्छीओ ।
आयारधराणां चिय ताओ ण उणोय इयराण ।।
जो धम्मत्थो जीवो सो रिपुवग्गे वि कुणइ खम भावं ।
ता पर दव्वं वञ्जइ जणणि समं गणइ परदारं ।।